

Výroční zpráva o činnosti lektorátu českého jazyka a literatury 2011/2012

University of Glasgow, School of Modern Languages and Cultures, Slavonic Studies

Mgr. Hana Tomšů, lektorka ve školním roce 2011/12

Bohemistika na University of Glasgow je součástí centra slovanských jazyků, jež spadá pod místní filozofickou fakultu – nově nyní přejmenovanou na College of Arts. Spolu s dalšími jazykovými „centry“, tj. germanistikou, hispanistikou a romanistikou tvoří School of Modern Languages and Cultures. Studenti bohemistiky mají možnost navštěvovat široké spektrum kurzů nejen jazykových a literárních, ale také historických, politologických nebo sociologických. Glasgowská bohemistika úzce spolupracuje s rusistikou a polonistikou. Dohromady tyto tři sekce tvoří centrum „Slavonic studies“, které studentům umožňuje studovat středoevropské kultury v širším kontextu. Česká literatura je také součástí studia srovnávací literatury.

V rámci slavistiky jsou velmi populární anglicky vyučované kurzy cyklu Slavonic Studies (různé úrovně a zaměření). Ty seznamují studenty s moderní českou literaturou, kulturou a filmem. Kromě části věnované české literatuře a kultuře mají tyto kurzy ještě část polskou a ruskou. V prvním ročníku navštěvuje přednášky často několik desítek studentů, v dalších ročnících jejich počet mírně klesá. Systém studia umožňuje, aby si jednoroční kurz Slavonic Studies zapsali i studenti, pro něž slovanská studia nejsou mateřským oborem. Poměrně široké spektrum studentů tak má možnost seznámit se s českou literaturou a kulturou, aniž by se u nich předpokládala předchozí znalost jazyka. Někteří z nich se pak rozhodnou studovat češtinu jako svůj hlavní obor.

Slovanská studia a čeština

Bohemistika v Glasgow nabízí kromě lekcí jazyka mnoho dalších kurzů zaměřených na historii a kulturní realitu současné České republiky. V rámci bohemistiky lze studovat literaturu v kurzech, jako jsou například Exiloví autoři, Cenzura v západní kultuře, Moderní česká literatura, Stará česká literatura a další. Všechny kurzy sledují literaturu v kontextu české a středoevropské historie a společnosti. Bohemistika dále nabízí kurzy české historie, českého dramatu a kulturologie. Výborné jsou kurzy české kinematografie s ojedinělou možností seznámit se s předválečnými filmy, novou vlnou a současnou tvorbou. Kurz zahrnuje jak filmy dobře známé a klíčové pro poznání české kultury, tak filmy, které jsou jinak britskému divákovi nedostupné. Vyšší ročníky bohemistiky si zapisují lekce překladu z angličtiny do češtiny a naopak. Pro výuku překladu jsou vybírány texty z různých stylistických rovin a zároveň charakteristické pro české jazykové prostředí.

Díky spolupráci s dalšími jazykovými centry, středoevropskými studií a sociálními vědami je čeština v Glasgow dostupná širokému počtu studentů. Jejich motivace jsou různé. Přicházejí studenti ze Slavonic Studies, kteří jsou motivováni znalostí literatury a filmu, studenti středoevropských studií se potřebují naučit jazyk, aby mohli studovat originální materiály, studenti sociologie potřebují umět češtinu pro realizaci svého praktického výzkumu. Češtinu studují také studenti s hlavním zaměřením na jiný jazyk. Ti jsou motivováni především svým lingvistickým zájmem o jazyky jako vědeckou disciplínu. Desítky dalších studentů se v kurzech Slavonic Studies a Comparative Literature seznamují s aspekty české kultury a politiky. Studenti oceňují existenci těchto kurzů, které nejsou k dispozici nikde jinde ve Skotsku a v obdobné formě jsou v Británii mimo Glasgow pouze v Londýně. Čistá výuka jazyka je tedy jen jednou součástí kulturního, politického a strategického působení bohemistiky v Glasgow. Česká tematika se objevuje v nejrozličnějších oborech zasahujících několik stovek studentů.

Bohemistiku v Glasgow studuje také několik postgraduálních studentů. Doktorští studenti pracují na tématech z oblasti české kultury, literatury a sociologie. V tomto roce byl navíc otevřen unikátní jednorocní postgraduální kurz češtiny „Postgraduate Diploma in Czech“. Tento kurz nabízí intenzivní výuku češtiny na základě 11 hodin týdně. Je zaměřen na mladé vědce, kteří se potřebují naučit češtinu, aby mohli v rámci svého doktorského projektu pracovat s českým materiálem. Během jednoho roku získají studenti vyšší pokročilou znalost češtiny a jsou schopni orientovat se v česky psaných materiálech podle svého zaměření, například v novinách a knihách o historii. Kurz je funkční hlavně jako první krok od praktického jazyka k vědeckému výzkumu zaměřenému na české realie. Je velmi úspěšný jak u studentů, tak u učitelů. Jeho absolventi ho považují za nesmírně cenný. Přesto se vedení univerzity rozhodlo pro příští rok tento kurz neotevřít.

Výuka češtiny

Bohemistika v Glasgow v současnosti stojí na práci PhDr. Jana Čulíka a Dr. Mirny Solic, kteří zajišťují kurzy o české historii, kultuře a společnosti. Kromě výuky se věnují bohemistickému výzkumu a strategické spolupráci s ostatními centry. V současné době například vzniká projekt užší spolupráce se sociálně vědnými obory, který umožní snadnější přístup ke slovanským studiím dalším studentům a zároveň nabídne nové kurzy přizpůsobené jejich potřebám. Jazykové kurzy češtiny jsou z většiny zajišťovány lektorkou. V roce 2011-12 navíc na bohemistice pracovali tři postgraduální studenti z českých univerzit v rámci programu Erasmus Teaching Placement. Ti spolupracovali při výuce nižších ročníků, při konverzačních hodinách a při překladu. Zároveň poskytovali studentům velmi cenný kontakt s rodilými mluvčími a byli ochotni věnovat se studentům bohemistiky i ve svém volném čase. Na jaře 2012 navíc další dvě studentky v rámci

stejného programu vytvářely podpůrný elektronický kurz pro výuku češtiny v programu moodle.

Práce lektora

Jako lektorka jsem vyučovala češtinu na všech úrovních od začátečníků až po pokročilé. Některé hodiny jsem připravovala a vyučovala sama, na jiných jsem se podílela spolu s kolegy z Erasmus Teaching Placement. Gramatiku pro postgraduální intenzivní kurz vyučovala Dr. Mirna Solic.

Rozložení mých kurzů bylo následující:

Samostatně vyučované kurzy

Level 2 gramatika	2 hodiny týdně
Level 2 konverzace	1 hodina týdně
Postgradual Diploma in Czech – konverzace	4 hodiny týdně
Postgradual Diploma in Czech – překlad	3 hodiny týdně
Konzultace pro Ph.D. studenty	1 hodina týdně

Ve spolupráci s kolegy

Level 1 gramatika	2 hodiny týdně
Level 1 konverzace	2 hodiny týdně
Level 3 konverzace	1 hodina týdně
Level 4 konverzace	1 hodina týdně

Dohromady jsem vyučovala 24 studentů.

Kromě výuky jsem se podílela na organizačních záležitostech na začátku školního roku, návrhu rozvrhu, objednávání učebnic a podobně. Podílela jsem se na přípravách závěrečných zkoušek a jejich průběhu. Asistovala jsem také při projekcích českých filmů v rámci kurzu Czech Cinema. Zároveň jsem se účastnila organizačních schůzek a setkání učitelů, dohlížela jsem na práci kolegů z programu Erasmus a organizovala rozdělení stipendií na letní školy a výjezdy do ČR v rámci programu Erasmus. Kromě toho jsem organizovala několik setkání, jejichž účelem bylo dát studentům možnost setkat se s kolegy a dozvědět se o možnostech vycestovat do Česka v rámci

Erasmu a letních škol. Uspořádali jsme také několik neformálních setkání při příležitostech českých tradičních oslav, jako jsou Vánoce a Velikonoce. Na jaře, po skončení období výuky, jsem pracovala na rozšíření interaktivního kurzu češtiny, který je studentům přístupný on-line v programu moodle. Zároveň jsem na University of Glasgow pokračovala ve výzkumu v oblasti srovnávání kultur v rámci postgraduálního studijního programu MPhil.

Výukové materiály

Jako základní materiál sloužila učebnice Česky krok za krokem 1. a 2. Lídy Holé. Pro výuku gramatiky se nejlépe osvědčily materiály komplexního kurzu češtiny vypracovaného pro potřeby intenzivního postgraduálního kurzu Diploma in Czech. Tento materiál vznikl na glasgowské bohemistice a je to nejpřehlednější a nejefektivnější podklad pro výuku gramatiky, s jakým jsem se dosud setkala. Další materiály, které jsem používala, jsou hlavně učebnice Communicative Czech autorem I. Reškové a M. Pintarové, Čeština pro život od Aleny Nekovářové a Textová cvičebnice pro zahraniční bohemisty Jany Sovové a Lucie Casadei. Další materiály, zejména tematické pracovní listy zaměřené na specifické potřeby studentů, jsem si vytvářela sama. Tyto materiály byly doplněny o texty a audionahrávky z dalších zdrojů, například o ukázky z českých filmů a rozhovory s osobnostmi z České televize.

Zázemí

Podmínky pro lektora češtiny jsou na univerzitě v Glasgow vynikající. Kolegové jsou velmi vstřícní a nápomocní, podporují nové nápady. Jako lektorka češtiny jsem na univerzitě měla status externího zaměstnance, což mi umožnilo zejména plný přístup do knihovny a ke všem audiovizuálním zařízením. Bylo mi přiděleno místo v pracovně, kterou jsem sdílela se dvěma lektorkami polštiny. Měla jsem k dispozici pracovní stůl a vlastní počítač. Vybavenost učebnicemi i audiomateriály je na samotné bohemistice velmi dobrá a stále se rozšiřuje. Každá učebna je vybavena počítačem a projektorem. Univerzitní knihovna navíc vlastní obsáhlou sbírku české literatury a českých filmů, takže studenti i lektori mají bezproblémový přístup k velkému množství studijních pomůcek. Dobrá vybavenost materiály a technikou umožňuje vytvářet lekce češtiny kreativně tak, aby motivovaly nejen studenty, ale i učitele. Počet studentů v každém kurzu dovoluje osobní přístup a přizpůsobení výuky potřebám jednotlivých studentů. Díky tomu je studium češtiny v Glasgow velmi efektivní a studenty pozitivně hodnoceno. Pracovat v takové atmosféře je pak příjemné i pro lektora.